

FOLK OG LAND

NR. 10 — 18. ÅRGANG

LØRDAG 24. MAI 1969

LØSSALG KR. 1,50

H. FRØYSTAD:

Norge mellom England og Tyskland

Artikkel II

Koht var ikke så naiv som han skapte seg etterpå, hevder artikkelforfatteren. I bispegården i Tromsø sammen med byråsjef Tostrup.

Noen bøker som det blir vist til i det følgende:

UK — Innstilling fra Under-søkelseskommissjonen av 1945, utg. 1946.

I) Koht: «For fred og fri-dom i krigstid 1939/45, utg. 1957.

II) P. Hartmann: «Bak fron-ten».

I den første artikkel med denne overskriften i Folk og Land nr. 2-69 ble det ryddet opp i en del misoppfatninger om forspillet til 9. april, misoppfatninger som dels mot bedre vitende av politiske og personlige grunner har vært publisert eller brakt til torvs av folk som ikke forsto bedre — eller umaket seg med å sette seg tilstrekkelig inn i dem.

Her — i denne epistelen — skal det ryddes opp i noen andre historieforfalskninger og misoppfatninger.

Det har vært antatt at Koht ingen ting forsto av spillet fra vest for å få utløst fremstøt mot nord, og at han ikke begrep noe av det meldingene fra Berlin de første april dagene kunne tyde på.

Til den først nevnte antagelsen er å si at han var fullt klar over hva spillet vest de tre siste månedene før 9. april tok sikte på. Det omtaler han greit nok i I) s. 200.

Men når det gjelder den andre, har han selv så godt og galt han kunne i samme boka — særlig det han disker op med i forbindelse med 8. april — støttet opp under en slik synsmåte. Og hvor-

for? Jo, for å gi det utseende av at den tyske invasjonen kom uventet — like uventet på ham og kollegene i regjeringen — som på folket ellers — og at det av den grunn ikke var gjort særskilte forsvarstiltak eller mobilisert på forhånd.

På folket kom invasjonen som lyn fra klar himmel, men ikke på Koht og kolleger. Det var nettopp reaksjonen fra syd, som følge av trugsmålene fra vest om landgang i Norge, han og de hadde fryktet for helt fra årsskiftet 39/40 — etter det han nevner i I). Og når han så får meldinger de første april dagene — meldinger som tydet på det han hadde fryktet for, så vil han ha leserne til å tro at han holdt disse meldinger for løse rykter — gysjer — og brukte dette argumentet over for UK og i Tinget da spørsmålet om riksrett kom opp.

Han tyr til denne utveg av flere grunner — for det første for å dempe på eller om mulig eliminere kritikken som var kommet til uttrykk i UK mot ham og Nygaardsvold, for det andre av den grunn som nevnt er — for å ha dekning for mangelen på forsvarsåtgjerder, og for det tredje for å skjule den planen regjeringen hadde lagt — i fall tysk invasjon — og for det fjerde for å døyve misnøyen blant tingmennene som i april dagene ikke hadde fått kjennskap til viktige opplysninger — noe de først fikk litt greie på i -46 da innstillingen fra UK forelå. Spørsmålet om riksrett ble som kjent avfeiet

av Hambro med at «regjeringen hadde gjort det så godt som den kunne». Hambro var jo innvidd i regjeringens planer.

Og dem skal vi nå se litt på.

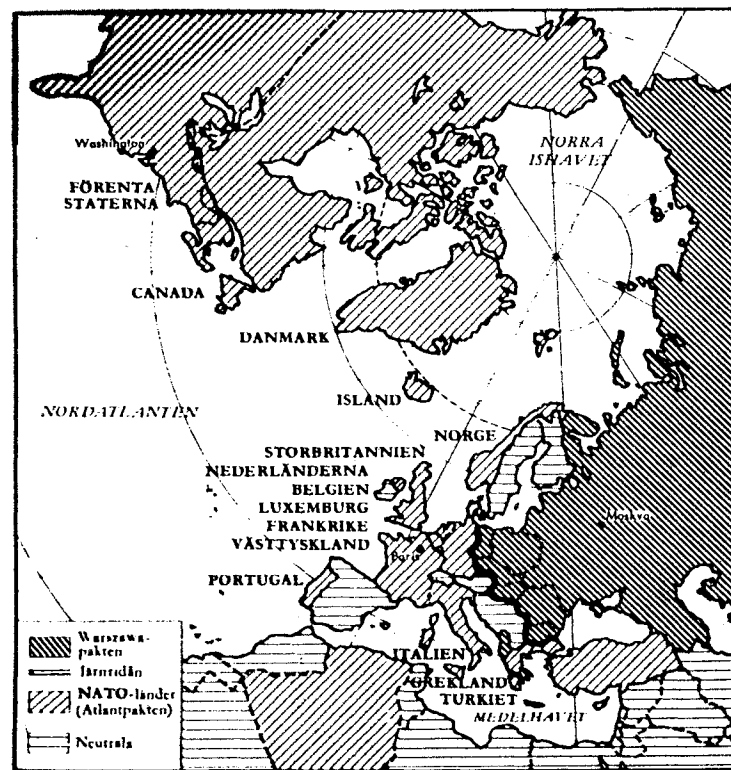
Slik situasjonen var alt ved årsskiftet -39/40 — med trugsmål fra vest om landgang — med hjelp til Finnland som påskudd — som kamufasje — og reaksjonen på dette fra tysk side, er det innlysende at regjeringen måtte gjøre seg opp en mening om hvordan den skulle stille seg — eller innrette seg i hvert av disse tilfeller.

En ting var klinkende klart: Norge med sin lange kyst og sitt misligholdte forsvar kunne ikke verge seg mot noen av partene. De to vestmaktene var de langt overlegne til sjøs. Følgelig måtte vi ikke komme i krig med dem — eller på den «range sida» — som Koht uttrykte seg. I følge vestmaktnoten av 27.12. 39 til Oslo ville engelskmennene ikke ta på seg å verge kys-

(Forts. side 6)

Militære aspekter

Av sivilingeniør, rittmester Gisle Mortensen.

Norges geografi, topografi og natur gir rammen om og forutsetningene for landet som «krigsteater» (operasjonsområde). — Krigsteatret Norge er så særpreget med hensyn til såvel egne

spesifikke lokale forutsetninger, som til sine kommunikasjoner til andre krigsteatre i Europa, at det ligger helt utenfor de generelle synspunkter som kan anvendes på disse. — Ulikhetene og motsetningene blir særlig iøyenfallende når sammenligningen begrenses til Nato-paktens allierte.

Så vidt erindres, har det også fra offisiøst hold i USA vært ytret tvil om det berettigede og forsvarlige i å trekke Norge inn i Nato, — nettopp på grunn av dets territoriale og interallierte forhold, som gjør landets forsvar innen Nato-alliansen ytterst problematisk.

For Norges partnere i Nato kan nok landet fortone seg som et meget ønskelig ledd i alliansen. Det er et «utenverk» med en dominerende beliggenhet inn mot Sovjets territorium og militære nordflanke. Det gir Nato et visst skulderfeste på alliansens nord-flanke, — og i Sovjets besiddelse, ville denne skulder falle bort og alliansens hele side ligge bar.

Landets betydning i Natos krigsteater belyses klart ved følgende postulat: — Såfremt Sovjet hadde, eller får dette «utenverk» i sin hånd, synes Natos militære situasjon i Europa å måtte bli uholdbar, — og såfremt Nato går til reelle adekvate militære forsvarsforanstalt-

(Forts. side 2)

Churchill lokket bevisst tyskerne til å okkupere Sør-Norge, men han hadde riktignok ikke regnet med at de skulle ta Nord-Norge også.

Johan M. Selseth til minne

Så er også tidligere lensmann i Hemnes, Johan Selseth gått over i de tauses rekker. Han var født 7/10 1887, og ble således over 81 år. Men han var åndsfrisk, vital og virksom helt til det siste.

Lokalbladet på Hemnesberget nevner i nekrologen noe av det Selseth har arbeidet med og fått utført i sitt lange liv. Det er ikke lite. Men som så mange andre ved liknende høve, tier også «Nordlands Avis» om den krevende og uegennyttige innsatsen Selseth gjorde i fem lange og vanskelige okkupasjonsår.

Selseth var nasjonal — patriot, i disse ords beste mening. Da ulykkene brøt inn over oss i 1940, og de ansvarlige for tilstanden rømte bort fra landet, var han en av dem som straks forstod at livet har heime måtte gå sin gang —, at det norske folket måtte skaffe seg et norsk styre. Under Administrasjonsrådet var han en tid adjungert fylkesmann i Nordland. Senere meldte han seg inn i Nasjonal Samling, og ble siden oppnevnt til ordfører i Hemnes.

Når nekrologene sjelden eller aldri nevner slike ting, så er det sjønsagt et ledd i den «demokratiske» ensretting. Aktiv innsats i okkupasjonsårene, for ikke å snakke om medlemsskap i NS, skal behandles som om det var noe uverdige, uhederlig eller direkte kriminelt —, noe som en i beste fall kan «tilgi» og «glatte over» ved å tie om det.

Skulle det så være noen saklig grunn til å tie om Selseths innsats i de vonde år? Et par faktiske hendinger vil kaste lys over spørsmålet.

En «jøsning»-frue kommer på kontoret til lensmannen og anmelder naboen fordi denne har et gammelt haggevær han ikke har levert inn. Men lensmannen kjenner mannen og tror ikke han har tenkt å bruke det til å skyte folk med. «Jeg skal advare G. og be ham gjemme geværet godt. Og du må for all ting holde munn om dette, så ikke tyskerne får greie på det. For i så fall tror de naturligvis at det dreier seg om partisanvirksomhet eller slikt, og så har vi det gående med fengsling og kanskje skyting.» Med den beskjed måtte fruene gå.

Sommeren 1942 rømte to serbiske krigsfanger fra en tysk leir i Korgen etter å ha overmannet og drept en vaktmann. Det viste seg at telefonlinjen fra fangeleiren var kuttet omtrent samtidig med, eller like etter drapet. Det var på det rene at drapsmennene selv ikke kunne ha

gjort dette, og mistanken falt naturligvis på folk fra bygda. Tyskerne betraktet saken som meget alvorlig, og gestaposjefen Rediess kom personlig oppover med ekstrapost fra Oslo for å lede krigsretten, som ble satt i fangeleiren. Leirkommandantens påstand gikk ut på at ti av bygdens mest framstående menn skulle skytes som soning for den myrdede vaktmann.

Selseth ble selvfølgelig innkalt til rettsmøtet. Han stilte seg personlig som garantist for bygdefolket, og prosederte ellers saken så godt at kravet om repressalier ble frafalt. En tysk offiser som ikke hadde noe med leirledelsen å gjøre, men som hadde fulgt sakens utvikling på nært hold, uttalte siden til to menn i bygda, at dette resultat kunne man utelukkende takke lensmannen for.

Etter okkupasjonsens opphør var alle fornuftige folk enige om at det var et hell for bygda å ha en ordfører og lensmann som Selseth. Det som ovenfor er fortalt, skulle jo ellers være tilstrekkelig til å kvalifisere den trofaste tjenestemann til borgerdådsmedaljen. **I stedet fikk han fem års fengsel.**

Sammen med mange andre ble han satt inn i Skansen fangeleir i Mo i Rana. Dagsrasjonene bestod av ca. 200 gr. brød og 25 gr. margarin + kaffeerstatning, og så et par poteter, saltfisk og sommerdrikk til middag. Sammen med andre ble den nesten 60-årige Selseth drevet i springmarsj med «heimfrontens» pistoler i ryggen. Under de første forhørene hadde han stadig en skarpladd pistol rettet mot seg. Dette og mere til har han sjøl fortalt. Likevel skriver han i brev til meg ca. 1 måned før han døde: «Den terror jeg var utsatt for på Skansen, anså jeg å være av så liten art og betydning, at det ikke er noe å bry seg om.»

Slik var han —, en fordragelighetens og godviljens mann. Over hans minne lyser vi fred. Men ikke fred i den forstand at vi skal godta det vanærens stempel som uverdige har satt på hans og så mange andre gode nordmenns navn.

T. E.

De Æsler, som smidig paa fire
kan let man kende paa Ører og
Ak, kunde man bare paa Ørerne
alle de Æsler som vandre på
tvende.

(Vilhelm Bergsøe)

Frontkjemperne bedre utrustet enn vanlige norske soldater

Skriver overlege

Gordon Johnsen.

I en lengere artikkel av overlege Gordon Johnsen i Haugesunds Dagblad klipper vi følgende smukke attest til de norske frontkjemperne:

«Tillat meg et sidesprang eller en parentes. Som fengselslege gjennom mange år har jeg sett alle mulige fangetyper, fra mordere, innbruddstyver, tjuagutter, bedragere. Jeg har også snakket i timevis med guttene som ble tatt under krigen fordi de kjempet for friheten og Norge, og etter krigen i et helt år sittet og snakket i timesvis med dem som — etter vår mening — svek. Jeg tror det var en stor overraskelse for oss alle som snakket med disse etter krigen at det blant dem fantes høyverdige mennesker med rik intelligens, og at de såkalte frontkjemperne lå over vanlig standard hva utrustning angår enn soldater ellers i den norske hær. — —»

«Justismord» for sterkt

Manuskriptet til Ralph Hewins' artikkel i forrige nummer om Quislings tyske kontakter høsten 1939 var avfattet på engelsk og oversattelsen er utført i vår redaksjon. Den britiske forfatter har overfor oss pekt på at han mener det er brukt et for sterkt uttrykk når vi har oversatt manuskriptets «miscarriage of justice» med «justismord.»

Dertil kan vi bare henvise til Cappelens Store Engelsk-Norsk Ordbok av 1968 som klart og uten andre alternativer angir den oversettelse vi har brukt. (Side 742.)

La det da imidlertid hermed være slått fast at det Hewins har ment å si var at de forhold han omtaler førte til at det ble feilaktige rettsavgjørelser både i saken mot Quisling og i Jacobsens injuriersak mot Sverre Løberg. Uten at han vil vedkjenne seg leksikonets oversettelse av det engelske uttrykk han brukte i manuskriptet.

Militære aspekter . .

(Forts. fra side 1)

ninger på og for Norges territorium, synes det å måtte bli «casus belli» for Sovjet. — Krigsteatret Norge er således blitt et «terra nullius» for de to store antagonister.

Det er en populær vits, særlig i politiske kretser, at offiserer forbereder seg til — siste (avsluttede) krig. Anselosløs om skjebnens ironi, synes det som om våre politikere fundamentere sine programmer på denne vits. De bygger sine militærpolitiske programmer på argumenter som er hentet fra hendelsene i 1940, — som igjen var et resultat av politisk svermeri og fallitt, — og siden den tid på ønsketenkning. — Således er — så vidt jeg vet — Boyesenutvalgets, for norske interesser, høyst eiendommelige og sterkt urovekkende strategiske forutsetninger fortsatt gjeldende for vårt land, — med bl. a. et opprustet Tyskland som garanti for en «fremskutt strategi».

På dette militære og militærpolitiske grunnlag kan vår innmelding og deltagelse i Nato vurderes, — men på dette grunnlag har så Nato kunnet bygge og subsidiere bygging av visse krigsnyttige anlegg, men uten praktisk effektivitet for det lokale territoriale forsvar. Disse krigsnyttige anlegg er dog av slik betydning, at Sovjet må ventes å ha en første prioritets interesse av å nøytralisere dem ved krigsutbrudd, — eller ved overhengende fare for det.

I alminnelig klart forståelig norsk betyr dette:

Såvel Nato som Sovjet (Warszawa-pakten) har militært saklig grunn til å vie krigsteatret Norge den mest intense interesse i fred, — og begge parter — men særlig Sovjet — har en første prioritets interesse av å «ta hånd om det» ved (før) åpen krig partene imellom. Denne problematikk har selvsagt en rekke varianter, — dog med samme formål.

Begge parter må derfor være forberedt på «rencontre»-krig i Norge, — enten for å få det i sin hånd, eller for å nøytralisere det, eller for å ødelegge det for motpartens formål, — og uten noe som helst hensyn til krigsteatrets egen skjebne.

Denne situasjon er i alt vesentlig et resultat av våre egne politikeres militære og militærpolitiske tankevirksomhet, — og intensjonene har de tydeligvis hentet fra, og forsvarer de med argumenter fra begivenhetene

som førte frem til 1940 — og senere ønsketenkning.

Har vi hatt andre alternativer enn det valgte?

Allerede i 1945 krevet krigføring i et krigsteater visse praktiske muligheter og tekniske forutsetninger for å kunne gjennomføres med rimelige chanser for at gevinsten ble større enn tapene. — Det vil si at omhyggelige vurderinger av mulighetene måtte foretas, og ble resultatet av vurderingene negativt eller tvilsomt, måtte det aktuelle krigsteater lates i fred — inntil muligheter og forutsetninger og utvikling av krigen endret seg.

Siden 1945 er vanskelighetene ved å engasjere seg i et «tilbakeliggende» eller «underutviklet» krigsteater øket i stadig sterkere tempo. D. v. s. at jo mer uegnet krigsteatret og dets krigstekniske utbygging er for tidsmessig krigføring, jo mindre det finnes av militære og tekniske anlegg som kan tas i umiddelbar hjelp og til nytte for inntrengende fiender, desto med betenkelig vil det være å starte opp en krigsoperasjon i området, — og i særdeleshet en «rencontre»-krig, mellom to stormakter i et ukjent, trangt, defilépreget, overraskelsesfylt, og klimatisk ugjestmildt krigsteater. — Chansene for gjensidig ødeleggelse uten militær gevinst er faretruende — kanskje sannsynlig.

Krigsteatret Norge ville ha kunnet by de to store antagonister nettopp disse sjelfredsrovende problemer, — såfremt vår politikk, militærpolitikk og militærteknikk hadde tatt sikte på det. — Intet annet land i Europa har nettopp Norges naturgitte muligheter til å forebygge at landet blir et krigsteater, og det er vel kanskje heller ikke noe annet land som har tilsvarende politiske muligheter. — Vi hadde flere alternativer som kunne ha ført mot dette mål, men våre politikere vraket dem.

Har vi ennå muligheter og alternativer til å avbøte denne utvikling?

Ja, — vi har det, hvis vi har vilje til det.

29. oktober 1968.
Gisle Mortensen.

VERDENS SENTRUM:

«Jerusalem er ikke bare Israels og verdensjødedommens hovedstad, den vil også komme til å bli hele verdens åndelige sentrum, slik som profetene har sagt». Mannen bak disse ord er ingen ringere enn Ben Gurion og de ble gjengitt i La vie protestante, Genf.

FOLK OG LAND

UAVHENGIG POLITISK PUBLIKASJON

Redaktører:

ODD MELSON, ansvarlig

ALEXANDER LANGE

Terror og terror,
dommer Hougen!

Det er interessant å legge merke til hvorledes dommer Hougen vrir seg som en orm i dommen i Løbergsaken forsåvidt det gjelder mishandlingen av NS-folk i forbindelse med «retts»-oppgjøret. Enhver normal leser av boken til Hewins har sikkerlig oppfattet det point som byretten springer så lett vint hen over. Det boken slår fast er jo nemlig dette at NS-folk fra 1945 av er blitt mishandlet og forfulgt i fengsler, fangeleire og ellers — etter at den gjenopprettede rettsstat var proklamert — og det kan da vel ikke være andre enn Oslo byrett som oppfatter det som i boken står derhen at Hewins — for ikke å snakke om Jacobsen — mener at det foregikk nøyaktig de samme ting etter 1945 som før. Og å karakterisere bokens anførsler som historieforfalskning når det vitterlig innrømmes av retten at det foregikk klanderverdige ting er da et stivt stykke.

For å komme til dette forbausende resultat gjør da retten dette juridiske krumspring: «Det sammenfattende bilde som boken gir av behandlingen av landsvikerne etter frigjøringen med å fastslå at Norge byttet simpelthen gestapoterror med hjemmefrontterror kan ikke godt forstås annerledes enn at det nærmest settes likhetstegn mellom disse to former for terror eller at det i hvert fall kom en terror som var fullt sammenlignbar med den velkjente gestapoterror.»

Ikke rettere enn vi kan se innrømmer jo retten her at det var «to former for terror».

Retten beskrivelse av det som foregikk gir jo bare et ytterst blekt bilde av de virkelige tilstander, men har likevel sin interesse å fastholde: «Likevel har det skjedd overgrep særlig i den første tid etter frigjøringen, da forholdene var særlig vanskelige, bl. a. fordi mange mannskaper var nye og tildels uerfarne. Det har forekommet overgrep som har vært stygge og meget beklagelige, men det har da gjeldt svikt hos den enkelte person. Det er ikke bevist at slike overgrep har vært ledd i ansvarlige myndigheters linje eller tolerert av disse. Tvert imot finner retten bevist at myndighetene har søkt å sørge for at lovens og rettens prinsipper ble fulgt i oppgjøret og i behandlingen av fangene.»

Norge har som kjent en sak gående mot Hellas, som det har anklaget for å drive en lignende slags terror mot fangene som det som foregikk i Norge, og pressen forsømmer ikke en anledning til å påpeke juntaens ansvar for mishandling i fengslene. Selv sier imidlertid den greske justisminister Kyriakopoulos i en samtale med en medarbeider i MORGENBLADET (25.4. 69) nøyaktig det samme som de ansvarlige norske myndigheter dengang sa og sier og som Oslo byrett godtok, at «det gjaldt svikt hos den enkelte person». Vi gjengir av hans uttalelser: En «annen sak er at vi dessverre har fått kjennskap til grove overtredelser fra enkelte fangevokteres side. Det har skjedd tilfelle av mishandling av fanger. Jeg kunne vise Dem en rekke slike saker. Men dette er også noe vi tar meget alvorlig, og de voktere som har forbrutt seg, er øyeblikkelig blitt suspendert fra sine stillinger og det har vært reist tiltale mot dem ifølge vanlig gresk lov.»

Er ikke likheten med det Oslo byrett anfører frapperende? Og bør ikke saken mot Hellas droppes straks eftersom Oslo byrett har meddelt de overordnede ansvarlige an-

Major Arne Tellefsen:

En bemerkelsesverdig rettssak

I den nettopp pådømte injuriersak mellom Hans S. Jacobsen og Sverre Løberg var jeg innkalt som vitne med fremmøteplikt 13. mars i år. Jeg fikk imidlertid telefonbeskjed fra Oslo byretts kontor at mitt fremmøte var utsatt, og at jeg senere ville få oppgitt nytt tidspunkt for fremmøte.

Dette stolte jeg på, men det skjedde ikke.

Jeg hadde ikke hatt noen konferanse med Jacobsens advokat vedrørende omfanget av mitt vitneprov, jeg skulle bare uttale meg om mitt kjennskap til mobiliseringen og dennes betydning for forsvarsmulighetene, samt min oppfatning av spørsmålet om hvorvidt Norge var i krig med Tyskland etter kapitulasjonen.

Jeg fulgte i avisene med i sakens forløp, og da jeg den 24. mars så at prosedyren skulle begynne denne dag, uten at jeg ble avhørt som vitne, henvendte jeg meg straks til rettens formann og gjorde oppmerksom på at jeg var rede til å avgis mitt vitneprov, og at dette neppe ville kreve mer enn ca. 15 min. Dommeren innrømmet at det var begått en feil, men sa at det nå var forsent å rette på dette. Følgen ble at mitt vitneprov ikke kom til rettens kunnskap. Jeg har fra interessert hold fått forespørsel om hvorfor min vitneforklaring ikke er blitt

svarsfrihet for det de norske fangevoktere gjorde?

Joda, det ble nødtvunget reist noen ganske få saker mot fangevoktere som notorisk hadde mishandlet NS-fanger, en mishandling som foregikk over en lav sko. De fleste ble frifunnet, men et par stykker ble faktisk dømt — såvidt vi husker til fjorten dagers vaktarrest. Det de ble påført av mishandling — jevnfør Sydspissenhendelsene — ville utvilsomt ha bragt en Stapo-mann for eksekusjonspelotongen.

Så både de gamle norske og de nåværende greske pilotuser kan sammen toe sine hender over god innsats i menneskelighetens tjeneste.

De er jo begge, henholdsvis direkte og indirekte, kjent skyldfri av Oslo byrett med mange fornøyelige krumspring.

Major Arne Tellefsen.

gjengitt i dagspressen. Forklaringen er som det sees ganske enkelt at jeg ikke ble avhørt som vitne.

Mitt vitneprov angående mobiliseringen ville falt sammen med hva jeg har anført i min bok «Når forsvaret faller». Det kom ikke til min kunnskap at mobilisering i vanlig forstand var besluttet. Heller ikke kom det direktiver fra de militære myndigheter. Man var henvist til de få og spredte enkeltledere som var utferdiget før 9. april 1940.

Forsøk på å komme i forbindelse med de høyere militære sjefer var forgjeves da deres oppholdsted var ukjent. Derimot kom jeg i forbindelse med statsminister Nygaardsvold i telefonen. Han oppga at han ikke kunne meddele meg de militære sjefers daværende oppholdsted eller telefon. Det hadde vært enkelt om Nygaardsvold hadde gitt min forespørsel videre til høyere militært hold, som derefter kunne satt seg i forbindelse med meg personlig. Nygaardsvold sa bare: «Jeg vet ikke rådgjerder for slike saker.»

Mobiliseringen måtte derfor gjennomføres og krigshandlinger vedtas på personlig initiativ under manglende kjennskap til de foreliggende faktiske forhold i disse første kaotiske timer. Nærmere detaljer på dette punkt er innført i min rapport om krigshandlingene avgitt av meg som daværende sjef for Østlandets Luftvernkommando.

Om mobiliseringsspørsmålet opplyser general Ruge på s. 350 i «Krigens Dagbok»: «Noen offisiell ordre om full mobilisering gikk aldri ut. En slik ordre hadde forøvrig heller ikke på langt nær kunnet gjennomføres, slik som forholdene nå var.»

Om spørsmålet hvorvidt Norge var i krig med Tyskland etter kapitulasjonen 10.

juni 1940 var det i offiserskretser en del uklarerhet.

Det ble hevdet at kapitulasjonsoverenskomsten — som forøvrig forelå i to eksemplarer med avvikende ordlyd — innebar at krigen i Norge var slutt. At offiserene ga sitt æresord på ikke å delta i krigshandlinger styrket denne oppfatning, dessuten at de norske tropper — internert i Sverige — kom tilbake med regjeringen Nygaardsvolds samtykke. Likeledes ble dette dengang bekræftet av regjeringsadvokat Kristen Johansen 27. mai 1940 og av regjeringens folkerettsrådgiver advokat Holthe 6. august 1940, senere også stadfestet av de juridiske professorer Skeie og Castberg.

Videre ble det i okkupasjonstiden hevdet den oppfatning at det ikke hverken på tysk eller norsk side forelå noen krigserklæring, at det derfor ikke var noen krigstilstand, og således ikke grunnlag for en formell fredsslutning.

Det var derfor såvel i som utenfor NS-kretser i store trekk en utbredt mening at krigen var slutt og avløst av okkupasjon. Dette vanskeligste spørsmål i rettssaken — hvorvidt Norge fortsatt skulle være i krig med Tyskland etter sin kapitulasjon — er det da to divergerende oppfatninger om. Disse oppfatninger av kapitulasjonsavtalens innhold og rekkevidde er stadig blitt fastholdt på begge sider, og det er derfor så mange nordmenn etter frigjøringen i en meget berettiget god tro hevdet at krigen var slutt for Norges vedkommende. Disse forhold er ellers underlagt Haagerkonvensjonen, vedtatt av Norge 1907. Etter kapitulasjonsavtale og folkerett manglet det juridiske grunnlag for gjenopptagelse av krig.

Den krigførende politikk som regjeringen praktiserte i sitt eksil kunne ikke omfatte hjemlandet, men kan nærmest betraktes som en privat entrepriser.

DR. HANS W. HAGEN DØD

En tysker med ryggraden i orden også etter annen verdenskrig, dr. Hans W. Hagen er død i München 61 år gammel. Dr. Hagen spilte som kjent en fremtredende rolle sammen med general Remer da 20. juli-kuppet ble slått ned i Berlin. Etter krigen har han utfoldet en omfattende publisistisk virksomhet og har sendt ut en rekke modige og anstendige bøker.

FOR UNGDOMMEN

Red.: Halvard H. Paasche

Men nye slekter fødest der korp og daude gol
og nye heimar reiser seg av gruset,
og borni spring på tun att og tindrar i sol
og nye bjørker syng sin song kring buset.

FREDSBEVARENDE EUROPEISK POLITIKK?

De fleste av landets fredskontorer var representert på landsmøtet da det ble avviklet i Oslo for en tid tilbake.

Det forelå flere forslag til resolusjoner og landsmøtet vedtok å rette henvendelser til Stortinget, regjeringen og Justisdepartementet. Stortinget ble oppfordret til å nedsette komiteer til å gi en utredning om alternative former for avtjening av verneplikten. Vi kjenner jo til hvordan pasifistene ser på forsvaret.

I resolusjonen til regjeringen ble det anbefalt at representanter for u-landene og FN skulle få avgjørende myndighet overfor anvendelsen av u-hjelpen. Vi er klar over at ikke riktig alle potentater i negerlandene har sett seg anledning til å kjøpe gullsenger og kjøre rundt i Rolls-Royce, og det er jo beklagelig. Disse underkuede menneskene må snarest få vise allverden hvilke fremragende demokrater de er.

I samme resolusjon ble det henstillet til regjeringen å anerkjenne DDR og Nord-Vietnam diplomatisk. Når det gjelder DDR er vi hjertens enige. Vi må snarest godta alle de kunstige grenser i Europa som «seierherrene» trakk opp like etter siste krig. Splitt og hersk er god gammel demokratisk politikk. Vi hjelper også til med å forberede neste brøderkrig i Europa ved en slik humanistisk og fredsfremmende politikk. Vi må for all del ikke stå samlet og sterkt når ragnarok kommer.

Hvis slike destruktive krefter som «fredsvennene» skal få overta ledelsen i europeisk politikk, kommer det nok til å bli nok så livat innen få år.

TVILENS FRØ SPIRER

Vi leser i en av hovedstadens aviser at russiske jøder har sendt ut en appell om hjelp mot diskrimineringen i kamerat Ivans hjemland.

Det nevnes at 30 000 jødiske studenter har søkt om

emigrasjonstillatelse, men bare få har fått det.

Det er lenge siden vi har hørt om så mange jøder på ett sted. Men vi ble enda mere forbauset da vi leste videre og så at det var 110 000 studenter av Isaks ætt i Sovjet. Det må allikevel være et ikke ringe antall jøder ilive. Når vi tenker på våre hjemlige forhold, med rundt regnet, la oss si 20 000 studenter i Norge, av en befolkning på snau fire millioner, skulle det tyde på at det er mange millioner jøder i Sovjet. Vi regner da selvfølgelig med at omtrent en like stor prosent av den jødiske ungdom i Sovjet studerer, som av nordmenn i Norge.

Hvis det er så mange jøder i Sovjetsamveldet, hvor stort er så det samlede antall? Vi bare lurar. Noen har forsøkt å innbille oss at tyskerne drepte seks millioner, eller var det milliarder, under siste krig. Vi må innrømme at vi så smått begynner å tvile på riktigheten av milliondrapet.

(Forts. side 7)

SAGAEN OM HORST WESSEL

Fortalt av hans SA-kamerat Erwin Reitmann

Minner om Horst Wessel

Skjønt det var blitt forbudt fra høyere hold hadde Horst klart å drive det igjennom. Det alle kameratene hadde ansett for umulig, gjorde Horst Wessels

jernvilje mulig. Han virkeliggjorde en storslagen plan.

Det ble et oppstyr da instrumentene for første gang ble vist frem på sturtaften. Alle stirret forbauset på de blinkende tingester og var stolte av å ha vært med på å skaffe dem tilveie gjennom innsamlingsvirksomheten.

Horst maste nå på at man måtte øve flittig. Jeg husker fremdeles den utmarsj da vi for første gang hadde instrumentene med oss — dog uten å spille. Orkestret var riktignok fulltallig besatt, men størsteparten av folkene hadde aldri hatt slike instrumenter ihende før. Vi marsjerte med orkesteret i spissen gjennom forskjellige områder og sang slik at vi ble tørre i halsen. Overalt strømmet det mennesker til i store skarer og marsjerte med ved siden av toget. At nazistene hadde skalmeier det var helt nytt for dem, det så de for første gang. Men hvorfor spilte de ikke? Det tenkte vel mange den gang. Så vondt det enn gjorde oss, så lot vi oss dog ikke

forlede til å spille trass i alle de bedende og nysgjerrige blikk fra barn og voksne. Og grunnen var at vi ganske enkelt ikke kunne. I den første tid var det propaganda bare i det å ha orkestret med seg. Også det gjorde folk nysgjerrige og oppflammet visse elementer.

Snart bragte orkestret det imidlertid gjennom flittig øving så langt at de hadde i reserve tre kampsanger som de kunne foredra mere høyløyd enn vakkert. Endelig var vi kommet så langt at vi kunne la vårt orkester oppmarsjere. For en forbauselse og beundring det vakte i alle SA-formasjoner i Berlin. Alle var stolte over det og — — fulle av anerkjennelse over denne innsats av Horst Wessel. Nå kunne vi utfordre motstanderen og vise ham: se, her er vi! Og med musikken vår lokket vi folkefellene ut fra de øde prolaterkaserner. Ofte så vi skuffede ansikter. Det var så

mange som ikke kunne begripe det og så på det hele som et mareritt. Hvor ofte ble ikke knyttede never hevet mot oss i avmechtig raseri. Men hvor ofte hilste man oss ikke også med glad overraskelse.

Da instrumentene var kjøpt på avbetaling gjaldt det om til de fastsatte tider også å ha skaffet den nødvendige avbetaling tilveie. Også her fant Horst på en glimrende løsning, noe bare han kunne komme på. Horst reiste så ofte som mulig sammen med sin sturm med lastebil på propagandatur til landdistriktene. Det ble da spent transparenter over bilen og som regel dro vi allerede lørdag aften ut fra Berlins asfaltørken. Vi marsjerte så med smellende musikk gjennom landsbyene. Ved siden av toget gikk det særlig skikkede SA-folk som solgte innsamlingslapper til

(Forts. side 7)

Vårmorgen

Jeg står i glansen av solhavets veld
et sted mellom tidenes morgen og kveld,
i meg det syder,
det grygler av lyder
som bryter og fryder,
det velder i meg, vil opp og frem,
en stemning, en lyst, en glede.
Med lyder fra slektenes urtidshjem,
fra før det var ord tilstede —
Det er solen, solen, som hilser vår klode
med kaskader av ioner fra himlens katoder
og ned mot vår verden en jordfast anode!

Jeg står her som bølgende stemningsgitter,
hver stråle er bud ifra himlenes Gud,
jeg fanger og bringer, på usynlige vinger
jeg kjenner jeg var, jeg er, jeg blir
med sinn og med sanser og med min forstand
et dirrende gitter som binder og frir
i en solmettet stund over glitrende land.

I den duggfylte, dampende morgenluft
med regnbuefarver mot åsens topper,
med snev av smuldrende, syrlig duft
fra fjorårets løv og fra vårlige knopper
en verden står frem som langsomt skal fødes,
i vekster og urter der livsgnist forskjødes,
hver liten kime ligger beredt
til å vokse til frukt på en soldynget plett,
som solgudens bud i fra evighet
at allmaktens mening er fruktharhet.

Jeg føler slektskapets innerste bånd
på forvandlingens bro mellom jord og ånd.
Jeg åpner min favn og samler det hele
med brennende takk ifra navnløse sjeler —
så glider alt over i dagsrytmen inn,
og dagens krav fyller atter mitt sinn,
men den skapende kraft, lagt i gitterets bølge
dirrer herinne som solgudens følge.

Sigm. Esgem

HENRIK BRUN:

Landsforrædere

Trass i maktbavernes forræderi mot det norske forsvar gjorde mange enkeltmenn en beundringsverdig innsats i 1940. «Bønder sine økser brynte» heter det i fedrelandssangen og her går ungdommen av 1940 i fedrenes spor og bryner bajonettene.

Quisling landsforræder? — Det kan ikke være mulig, hva det da heller ikke er.

Norge var allerede før 9. april 1940 forlenget forrådt av landets ansvarlige myndigheter. Det Quisling startet opp da, var vel mest et opprør mot myndighetenes landsforræderi.

Kanskje Quisling kunne vært dømt som opprører, men ikke som landsforræder.

Det er klart at det må være begått landsforræderi av nordmenn allerede før 9. april 1940. Det vil, av hensyn til vår fremtid, kanskje være nødvendig å få klarlagt i detalj for folket hva dette landsforræderi besto i — som en lære — uten å la det få andre følger. Det klarer seg rundelig med at Quisling ble henrettet som — baker for smed.

Myndighetenes landsforræderi dengang besto, først og fremst, i at Norge ble lagt åpent som Europas tøs nr. 1, mens stormaktskrigen raste rundt oss.

Det er vel noe av en overdrivelse å kalle det krig, det som foregikk her våren 1940. Det er vel riktigere å kalle det «Vårmanøvrene 1940», riktignok med skjerpede momenter, da det ble skutt med skarpt. — Øyensynlig var det vel ikke meningen at vi skulle trosse tysk ildgivning. — Allikevel var det noen offiserer og soldater som satte seg inn. Men vårt forsvar, sett under ett, var ikke i virkelig krig. Utenom «Disse få», har derfor vårt forsvar liten krigserfaring. — Men så var forsvarets innsats på forhånd helt ødelagt av myndighetenes landsforræderi.

Og dog hadde vi fremdeles chansen til i Nord-Norge

tyskerne godtok. Heldige var vi, at noen var villige.

Tyskerne overtok nå vakt-holdet her. — Det vakthold vi selv skulle ha røktet. — Og tyskerne klarte det. — Det var egentlig ikke derfor de var her, men det var dette som først og fremst angikk oss, som vi fikk holde oss til. — Ennå har ikke Norge takket tyskerne for jobben.

Det er vel neppe mange nordmenn som vil tro at Quisling var noen betydelig statsmann; men han fikk jo riktignok liten chance til å vise dette. — Men tro om ikke Quisling, nettopp slik han nå engang var, ble den best skikkede til å ivareta Norges og nordmenns sak — også overfor okkupanten.

Faren for å bli tysk protektorat var stadig tilstede. — Kanskje vi likevel har noe å takke Quisling for.

Rimelig var det jo at de som personlig trodde at tysk seier ville gagne Norge best, nettopp ble de som gikk inn for Norges sak her — og også overfor okkupanten. — De som så dette på motsatt måte, satte seg inn motsatt, som rimelig var. Det som betydde noe, var ikke hvor du var, — men hvem du var — der du var.

Demokratiets fundament er at enhver kan tenke, mene og tro nøyaktig hva han selv vil, selv om han derfor ikke alltid kan si og gjøre alt han vil. — Et demokrati uten dette fundament er noe svineri.

Falittboet fra 1940 måtte det gjøres noe effektivt med, skulle vi igjen reise oss til nytt liv, uten å ha vårt forsvars våpendåd å bygge på.

(Forts. side 8)

En frontkjemper om fortid og fremtid

«Det går mot lysere tider bare vi står sammen og er tro mot vår overbevisning».

Norske frontkjemper hevdet norsk soldaterære på overbevisende måte på østfronten.

I de enheter hvor nordmenn kjempet på østfronten var det frivillige fra en rekke land: svensker, dansker, nordmenn, belgiere, nederlendere (i massevis), tsjekkere, ungarere, tyskere etc. Kommandosproget var tysk, som ble benyttet også av norsk befal.

Vi kjempet alle skulder ved skulder, ikke mot det russiske folk, men mot bolsjevismen. I bunkerne på østfronten var det slått opp illustrerte plakater om behandling av fanger. Der sto det at fangene skulle ha den best mulige behandling, da det gjaldt å vinne dem. Tonen blant både befal og menige var også at de russiske soldater hadde det like jævlig som oss. På den annen side var nok russerne reddere for oss i Waffen-SS enn vi var for dem. Skjønt det gikk rykter om at russerne skjøt alle fanger i SS-uniform.

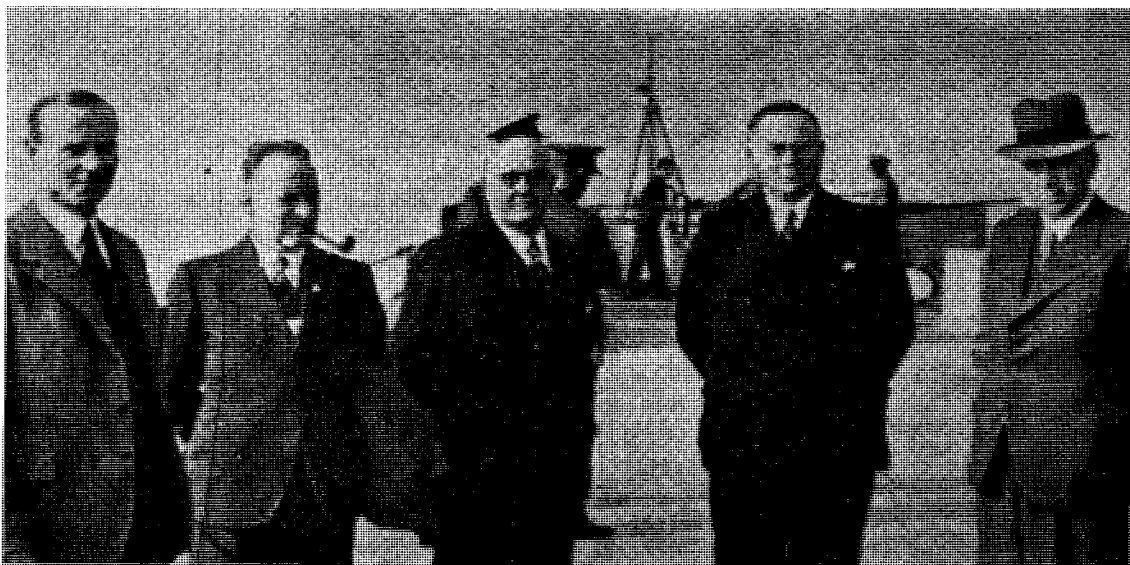
Norske frivillige var ellers

absolutt blant de modigste og blant dem som kjempet best. Det var nok ikke så meget tanken på Quisling og på NS som ga oss kampånden, men heller dette at det gjaldt en eksistenskamp mot bolsjevismen. Ellers gjelder det jo alltid i krig: enten du eller han. Pakkene fra Frontkjemperkontoret hjemme ga ellers en stor oppmuntring og var virkelige høydepunkter. Det var godt å vite at vi hadde en Fører hjemme i Norge som også ga oss sin honnør for innsatsen.

På grunn av at jeg ble syk og kom på sykehus i Hannover ble jeg tatt tilfange av amerikanerne, og senere overtatt av franskmennene. I amerikansk fangenskap var det bare folk fra SS som ble skjelt ut og fikk skylden for konsentrasjonsleirer etc. Vi fikk stadig hård straffegymnastikk. Likeledes ble vi ribbet for alle personlige eiendeler som ur, penger, gifteringer etc., og selvfølgelig alle medaljer som Amy kastet seg glupsk over. Det var lite og dårlig mat, men god orden i leirene.

I fransk fangenskap var det rene konsentrasjonsleiren. Tonen var at vi skulle behandles som konsentrasjonsleirfanger og vokterne brukte geværkolber, springmarsj, ørefiker i stort antall, og så måtte vi stå på ett ben i lange tider. Maten var: en (rusten) blikkboks med kålsuppe (bestanddeler: vann, kål, noen gulrotskiver), et lite stykke svart brød — ca. 2 skiver. Jeg skvatt ned i 42 kilo på en måned. Lasarettet i leiren var overfylt og der kunne man se musselmenn som ikke sto tilbake for dem vi har sett i filmer som «Sann-

(Forts. side 7)

Regjeringen Nygaardsvold forlater landet etter å ha styrtet det i ulykken. Ombord på «Devonshire» 7. juni 1940. Fra venstre: Ljungberg (som av en eller annen grunn ser blid ut), Hindahl, Ystgaard, Nygaardsvold og Hjelmtveit.

Norge mellom - - -

(Fort. fra side 1)

ten fra Stavanger og østover til svenskegrensa — i fall vestmaktene gikk i land i Narvik og Tyskland fulgte opp med et fremstøt mot Norge — og nett Sørlandskysten lå jo nærmest til — for tyskerne. Av dette fremgikk klart: Engelsmennene ville provosere tysk fremstøt mot nord — og da selvsagt heller ikke hindre det. Å hindre tysk landgang var Norge ute av stand til. (Jfr. Kohts samtale i telef. med fru R. søndag 7. april — UK s. 96. «Skulle de tyske transportskipene og flåteenheterne til Norge, kunne ikke vi stope dem», var Kohts kommentar).

Ut fra disse omstendigheter hadde Koht og kolleger — ventelig i forståelse med Utenriksnemnda — blitt enige om følgende opplegg eller planer:

a) Ingen motstand i fall vestmaktene tok seg til rette på norsk område.

b) Bare symbolsk motstand i fall tyskerne gjorde det — i samsvar med det danske opplegget, som sikret Koht og kolleger kjente til — og forøvrig alt ved årsskiftet -39/40 offentlig var antydning av Stauning.

I begge tilfelle — a) og b) ingen særskilte forsvarstiltak, ingen mobilisering på forhånd — og derfor ordre om bare «delvis, stille mobilisering» et par timer etter at den tyske invasjonen var satt inn — en ordre om at en 15—20 000 mann øst og syd i landet skulle underrettes pr. post om fremmøte et par dager etter — plent som det var å vente at innkallelsen kunne nå frem på vanlig tid under de omstendigheter som invasjonen ville føre med seg.

Ordren var tvert igjennom meningsløs dersom tanken var å sette seg til motverge med en gang, men helt ut i samsvar med opplegg b), som Kongen later til å ha vært innforstått med etter det svaret han ga oberst Hatledal 5. april på spørsmålet om mobilisering — at han, Kongen, skulle sørge for at det ikke ble løyvt penger til mobilisering —.

Disse oppleggene er den eneste logiske forklaring på regjeringens handlemåte de første april dagene. Opplegg a) trenger ingen nærmere kommentar. For opplegg b) er mobiliseringsordren i tid og innhold et direkte bevis — for uten andre i samme lei — som mangelen på særlige forsvarstiltak, unnlattelsen av minering av viktige innfartsleier, regjeringens passive holdning i det hele

— trass i illevarslende meldinger — og ikke minst det Koht disket opp med om de siste dagene før 9. april (i I) — og da særlig den 8. — da han ikke en gang festet seg ved det de bergede tyske soldater fra «Rio de Janeiro» fortalte — at «det må ha vore noko som klikka i hovudet mitt den dagen» —. Nei, det var ingen ting som «klikka» der. — Det hovedet fulgte bare — nokså kaldt og rolig — det opplegget som var lagt på forhånd. Det passet av flere grunner ikke — etter krigen å vedstå seg det — bl. a. av hensyn til visse saker i samband med rettsoppgjøret — det såkalte rettsoppgjøret — Å — det var så mangt som det ikke passet å vedstå seg etter krigen: f. eks. ordlyden av den nevnte mobiliseringsordren. fru R's referat av samtalen over telef. 7.4. 40. (UK s. 96) kapitulasjonsavtalen av 10.6. 40, som Koht og Nygaardsvold som vitner i Skanckesaka i -48 ikke kunne minnes det minste om eller av — Å — det var så mangt — som det var så vanskelig å huske — fordi det kom så forbanna på tvert for storparten av grunnlaget for det såkalte rettsoppgjøret — som mer var en oppvisning — en demonstrasjon i rettsløshet enn i det som ville være rett og rimelig — et såkalt rettsoppgjør som mest av alt ligner på Moskvaprosessene i midten av tretti-åra. Var det dem man hadde tatt til forbilde? Det er vanskelig å finne en mer slående likhet.

Kapitulasjonsavtalen — har noen sett den gjengitt i noen avis eller noen sinne hørt den omtalt i radio i alle disse etterkrigsåra, før nå under Løbergsaken? Det har vært nokså nødvendig å holde tett om den av hensyn til den uholdbare påstanden — som Oslo byrett den dag idag kynger seg til — om norsk statelig krigføring etter 10.6. -40.

Kan en stat både kapitulere med sin forsvarsmakt og binde seg til ikke å føre krig lenger — og så like vel gjøre det?

Ikke England, ikke Russland, ikke Sverige regnet Norge for krigførende etter nevnte datum. For det foreligger uttalelser fra ledende politisk hold i de nevnte land. Men for å gjøre rammen om det såkalte rettsoppgjøret så vid og vilkårlig som mulig, ble det fra norsk politisk og rettslig ledende hold hevdet det motsatte — bl. a. av den samme norske høyesterett som — i -41 hevdet at det norske Storting ikke kunne innkalles — dets

funksjonstid var utløpet — men kom til motsatt resultat i -45.

Når rettsstellet forneder seg til løpergutt, til springpøye — for politiske makt-havere, bærer det ut for stupet — ned i rettsløysa. Og hva slags figurer var det som kom til makta — i den syvende politiske heksegryta i Oslo i junidagene i -45? I følge Hambros «Dagboksblade»: «En vennekrets av de ukyndigste personer». Når små ukyndige menn får makt kan de som oftest ikke styre seg, men geberder seg som Jeppe i baronens seng. Det skal kultur til å ha makt. Og kultur i forhold til makten hadde denne vennekretsen ikke.

Det såkalte rettsoppgjøret er bevis for det — dette oppgjøret som en av de fremste rettslærde karakteriserte i følgende ordlag: «Vi har aldri i vår historie opplevet en slik rettsløshet». En hardere dom kunne det ikke få.

★

Men tilbake til Koht og kolleger.

De kunne ærlig og redelig og rake i ryggen vedkjent seg opplegg b) og det som det innebar. Ingen fornuftig sjel kunne ha bebreidet dem for det slik omstendighetene i det hele var. Mot verdens sterkeste militære landmakt ved det tidspunkt hadde vi lite å sette opp — til sjøs, i lufta og tillands. Motstand med det krigsutstyr vi hadde ville lagt byer og industristrøk i grus. Og til ingen nytte. Hva hadde vi å sette opp mot den tyske krigsmaskinen, som på mindre enn to måneder valset ned 200 franske og engelske divisjoner og som det måtte mer enn 600 amerikanske, sovjetiske og engelske divisjoner og tre-fire år til å slå.

Opplegg b) var tvilløst det klokkeste Koht og kolleger kunne hitte på. Men å vedkjenne seg det etter krigen, nei, det passet ikke — like så lite som det andre nevnte og mangt annet. Og hvorfor? Av hensyn til saker og ting i det såkalte rettsoppgjøret.

Her
Litt om bakgrunn og hensikt med det:

Regjeringen Nygaardsvold sto ikke nevneverdig høyt i kurs etter 9. april -40, og de to første okkupasjonsåra. Få eller ingen forsto hvorfor den bar seg at som den gjorde de første april dagene og fant bare én forklaring: dugløshet, ikke voksen for sin stilling som regjering. Det var den vanlige oppfatning og kom ellers kraftig til orde i et skriv høsten -41 til eksilstyret i London fra noen

fremtredende personer innen universitetskretser, rettsstell, kirke og politikk — den såkalte «Kretsen» i Oslo.

Denne misnøyen og mistilliten måtte eksilstyret se å få dempet — eller helst eliminert — hvis den ikke skulle slå tilbake på partiet. Misnøyen og mistilliten måtte ledes i en annen retning — bort fra eksilstyret og over på andre. Alt høsten -40 ble Koht sparket ut. Hovedmennene for det var T. Lie og O. Torp. Koht hørte ikke med i den indre kjerne i partiet. Det var han som hadde stelt med utenrikspolitikken. At han måtte gå sin veg, kunne heime oppfattes som det var han som mest kunne bebreides for den stilling landet og folket var i.

Den neste utvegen — og den mest effektive — var ved propaganda gjennom BBC å gi folket heime det inntrykket at det var Quisling som hadde skylden for den tyske invasjonen av Norge — en propaganda som falt sammen med den engelske, som brukte Quisling som røykteppe for å skjule det spillet som utløste det tyske fremstøt mot nord.

En tredje eller fjerde utveg var å legge planer for et oppgjør når krigen var over — ut fra det knepet at angrep er det beste forsvar. Bl. a. skulle visse offiserer saksøkes for ikke å ha gjort sin plikt de første dagene etter 9. april.

Det gjaldt nemlig om å få veltet skylden for tyskernes hurtige fremgang bort fra den forsvarsmessige uforberedthet som regjeringen hadde ansvaret for over på noen offiserer. Da så disse offiserersøksmålene tok til høsten -45, kom det opp og ut så mye om hvor uforberedt militærstellet var at det beint fram så ut som om regjeringen med vilje hadde lagt enkelte kystavsnitt åpne for invasjon.

Her er et eksempel: Ett av ankemålene mot kapteinen på Håøya i Bergensleia var at han ikke hadde brukt en kanon da de tyske krigsskipene passerte forbi natt til 9. april. Men kanonen kunne ikke brukes. Bunnstøtten til den sto inne på Kvarven og kunne ikke utleveres uten etter ordre fra Oslo. Og slik ordre var ikke kommet. Noen dager før 9. april, var mitraljøser på Ulven ved Bergen blitt demontert og pakket i kasser og sendt østover med jernbanen. Torpedoanlegget ved Kvarven kunne ikke brukes 9. april. Ingen ordre om minering av innfartsleia — osv., osv.

Det har nok hatt sin bestemte grunn at de militære dokumenter for Bergensavsnittet i flere år har vært til

opbevaring hos pålitelige AP-folk i Bergen, og nå de siste åra er plassert bak lås og slå på Bergens Museum. Spør om du får tittle i dem.

På Fornebu sto 8. april -40 16 Curtisfly — som ikke en gang var utpakket — (i følge Derry: «The campaign in Norway») — Foruten de nevnte, kunne det nevnes en mengde eksempler på opplegg b). Men det opplegget måtte ikke innrømmes. Det ville sette disse offiserersøksmålene i et latterlig lys. Av samme grunn måtte den nevnte mobiliseringsordren i tid og innhold bortfortolkes — ved forklaringer — som enda til var motstridende. — (Jfr. UK s. 99)

★

Var rettsoppgjøret i den form og vidde det fikk påtvunget utenfra?

En viss avtale, overenskomst av 16.5. -44 mellom eksilstyret i London og seiersmaktene kan tyde i den retning. Avtalen — som i form og innhold nærmest er et diktat — er inntatt i «Norway civil affairs handbook», «som ikke måtte bli offentlig kjent» — «not to be published».

I denne avtalen heter det bl. a.:

at regjeringen i London (eksilstyret) forplikter seg til å «fjerne fra embete — og om nødvendig arrestere personer som med overlegg samarbeidet med fienden eller frivillig handlet på en måte som var fiendtlig over for de alliertes sak» — «opplosning av alle naziinspirerte organisasjoner og politiske partier, og organisasjoner som har samarbeidet med fienden, arrestasjon og internering av lederne — og alle andre personer hvis forvaring er ansett nødvendig av hensyn til de alliertes sak og for opprettholdelse av ro og orden, arrestasjon av kjente fiendeagenter og sterkt fiendtlige samarbeidere som innehar offentlige stillinger — oppdagelse og nøytralisering av andre uønskede personer» —

Som en ser er overenskomsten mer et diktat enn en avtale og er ikke nettopp noe uttrykk for likestilling mellom eksilstyret og regjeringene for seiersmaktene — og er ventelig først og fremst inspirert og utformet fra engelsk hold. Fra den kanten hadde man visse grunner for en slik avtale for å hindre at visse opplysninger sivet ut — i hvert fall med det samme krigen var slutt — visse opplysninger som kunne forårsake en like sterk aversjon mot engelskmennene som mot tyskerne — f. eks. den faktiske omstendighet at det var engelskmennene som hadde pusset Hitler på Norge sam-

For ungdommen —

(Forts. fra side 4.)

COLA, TYGGEGUMMI OG JAZZ ER TINGEN

Tyskland kunne for kort tid siden «feire» 24-årsdagen for det totale sammenbrudd i 1945. Det ser faktisk ut til at store deler av det tyske folk virkelig feirer dagen 8. mai på denne bakgrunn, om enn ikke åpenlyst. Mange, og spesielt de yngre vest-tyskere av idag, vet ikke, og vil heller ikke vite noe om Det tredje rike. For dem har det aldri eksistert noe annet Tyskland enn Bundesrepublikken, Øst-Tyskland er for dem en fremmed stat som ikke har noen tilknytning til resten av det gamle rike.

Efterkrigstidens propaganda har vært så effektiv at den har klart å ødelegge nesten alt som heter nasjonalfølelse. Bare de unge får drikke cola og spille negermusikk, er livet underbart.

tidig med at norske sjøfolk i tusentall vågde livet i transporten til og fra England.

Var det av hensyn til denne overenskomsten at Kongen satte så mye inn på å få med T. Lie og O. Torp i både en regjering Paal Berg og Gerhardsen? Et spesielt motiv må han ha hatt. Paal Berg hadde sikkert ikke regnet med å få seg påduttet de to nevnte — som sannsynligvis i Londontida hadde vist seg mest imøtekomende overfor krav og ønskemål fra engelsk hold — og av den grunn måtte bli med i en hvilken som helst etterkrigsregjering.

Hva som menes med «uønskede personer» i overenskomsten er noe vanskelig å fatte — og må ventelig henspille på såkalte intellektuelle som ikke var anglofile nok og som kunne diske opp med et og annet i blad og bøker som var uønsket ut fra anglofilit synspunkt. Og slike burde «oppdages og nøytraliseres».

Når det såkalte rettsoppjøret — eller som det rettere burde kalle — den største rettsløshet i vår historie — fikk et slikt omfang og i så mange tilfelle ble en oppvisning i rettsløse eller rettslig vilkårlighet — noe som bøker av P. Harsem, Hedem, Martha Steinsvik, T. Fanebust o. fl. nevner eksempler på, kan det for en del henge sammen med den nevnte overenskomsten, som T. Lie og O. Torp villig har gått med på — av partipolitiske grunner — fordi deres egen sosiale posisjon sto og falt med partiets.

H. Frøystad.

Tysklands gjenforening er for dem tøvprat som bare gamle «nazister» fabler om. De er blitt oppdratt til å være materialistiske borgere av én verden og deltar i samrøringsfesten.

FRANZ VON PAPEN

Hitlers visekansler av 30. januar 1933, Franz von Papen er død.

1. juni 1932 ble von Papen utnevnt av Reichspräsident Hindenburg til kansler. Men allerede etter riksdagsvalget i november samme år, trådte han tilbake fra sin stilling.

Franz von Papen var således en ikke helt ukjent politiker da han i 1933 ble visekansler i Hitlers regjering. Visekansleren kom imidlertid i opposisjon til ledelsen for NSDAP på grunn av bl. a. sin holdning til Röhm-affæren. I juli 1934 trådte han ut av regjeringssamarbeidet og ble gesandt i Wien. Der bidro han til Østerrikes Anschluss. Etter sin innsats for Østerrikes fredelige tilslutning til resten av Riket, ble von Papen ved verdenskrigens utbrudd utnevnt til ambassadør i Tyrkia. Der lykkedes det ham å forhindre at Tyrkia kom med i krigen frem til høsten 1944.

Etter krigen ble von Papen arrestert og stilt for «retten» i Nürnberg, anklaget for «krigsforbrytelser», men frikjent den 1. oktober 1946 på alle anklagepunkter, hvorefter han ble løslatt.

Men den bayerske regjering var ikke tilfreds med frikjennelsen og trakk ham for retten igjen, hvor han ble dømt til åtte års straffearbeid og inndragning av 30 000 Mark.

I juli 1952 utgav von Papen sine memoarer, «Der Wahrheit eine Gasse», i England Boken utløste en overveiende hard kritikk mot den tidligere visekansler. Noen bedre skjebne fikk ikke hans neste bok som kom ut i 1968, «Vom Scheitern einer Demokratie 1930—1933».

Papen som levde sine siste år i Badischen, kjempet flere år for å bli tilkjent pensjon som major. Men for ett år siden avsa Bundesverfassungsgericht sin endelige dom: En NS-statstjener kan også fradømmes retten til alederspensjon. — Demokratiet har vist sitt storsinn og idag er Franz von Papen død.

U. F. Aniel har sagt: — Samfunnet hviler på samvittighet, ikke på viden. Sivilsasjonen er fremfor alt et moralsk anliggende. Uten ærlighet, uten respekt for rett og rettferdighet, uten pliktfølelse og uten nestekjærlighet, kort sagt: Uten moral er alt i samfunnet truet, og det selv står for fall.

Horst Wessel - -

(Forts. fra side 4)

folk som strømmet til. Resultatet av disse propagandareiser var både ideelt og materielt sett tilfredsstillende. Gjennom disse reiser bragte Horst kameratene iallfall i noen tid bort fra den ødeleggende og demoraliserende storby og lot dem komme i berøring med folk som fremdeles levet sunt og naturlig og i tilknytning til jorden. Det finansielle resultat sparte oss for pengesorger og ga oss muligheter til å føre kampen videre med usvekkede krefter.

Vi behøvet aldri å få hodepine av finansielle grunner. Ikke fordi noen utenfra finansierte oss, men fordi vi hadde en oppfinnsom sturmfører som alltid fant en ny utvei om noe gikk på skjeve.

Skalmeiorkestret ga oss snart en viss berømmelse. Man bestilte det fra alle verdenshjørner og det fikk med tiden en fremragende ferdighet.

Et skalmeiorkester var dengang fremdeles noe av en sjeldenhet og et godt trekkplaster for møter og stevner. Til syvende og sist bidro det til å gjøre sturmens navn kjent og å gi det bedre klang.

Sturm 5's autoritet var sikret. Skalmeiorkestret var en ytterlighet som gjorde selv utenforstående oppmerksom på at et geni her var i virksomhet.

Skalmeiorkestret var ene og alene skapt av Horst Wessel. Med stolthet og ærefrykt bar det senere navnet til sin store sturmfører.

(Fortsettes)

KRISTNE VENNER

Har du lyst til å treffe gamle venner i et åpent miljø? — *Kristne Venner* møtes den første fredag hver måned i Colletsgate 43. Etter en tale er det bevertning og anledning til selskapeleg samvær. Møtetid kl. 19.30.

Månadsbladet

FRIHUG-

Upolitisk og romsynt organ for sunn og nasjonal kultur, med artiklar om helse- og samfundsspørsmål, spanande fylgjetongar, dikt m.m. Fritt ordskifte om dei mest ulike emne: — Årspris kr. 30,-. Postgiro for bladpengar 80 821. Prøvenr. mot kr. 2,50 i frim.

Utgjevar: Erling Seim, Kinn

En frontkjemper - - -

(Forts. fra side 5)

heten om hakekorset» o. l. Det ble båret ut lik daglig.

Dette var sommeren 1945, altså i fredstid og like i nærheten av Paris. Jo, det var nok terror, skjønt vi som gamle frontkjemper jo var vant til litt av hvert.

Efter denne behandlingen i Frankrike var det jo et fremskritt å komme til Ile-bu sent på høsten samme år. Men vi kan godt forstå at NS-medlemmer og andre som ikke hadde en hard trening og frontinnsats bak seg under russisk vinter kunne føle det hardt nok og føle det som ren terror.

Det var lite, men efter vår mening ikke så værst mat. Og mye rettståing og løping. Vi hadde en følelse av at vaktene hadde en viss respekt for oss frontkjemper. Litt slarvekjeft og noen lusinger forekom det nok, men vi kunne jo dette med å stå rett, å marsjere etc., så «gutta på skauen» og de andre ble nok bare amatører. Dårligst inntrykk fikk jeg av dem som hadde vært tyskerarbeidere eller som hadde byttet og handlet med tyskerne. De forsøkte å ta sitt mon igjen overfor fangene for å dekke over det.

Det er mange her i landet av dem som ble æreskjelt og fengslet på ulovlig vis som fremdeles lever sitt liv i anonymitet og knapt tør

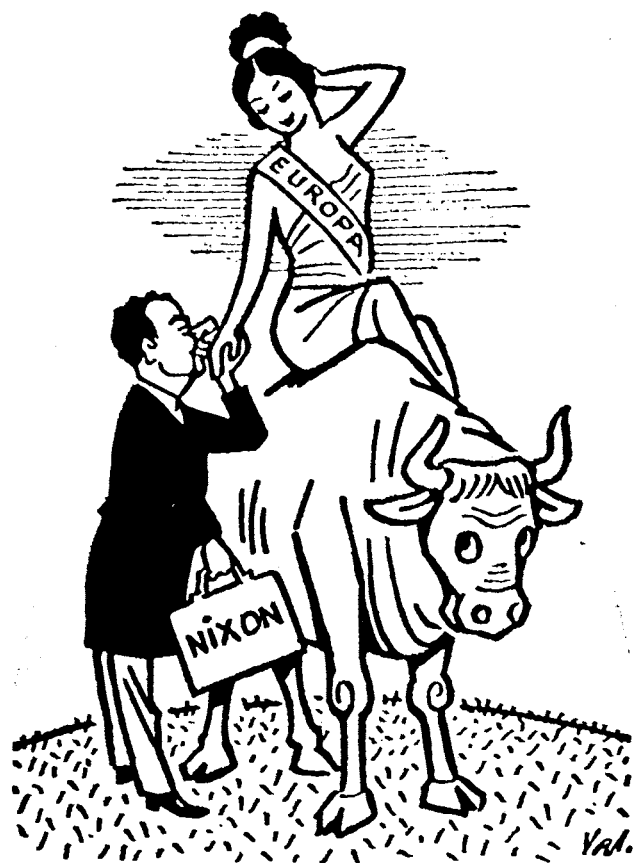
åpne munnen. De holder sin fortid strengt hemmelig for ikke å bli æreskjelt påny og økonomisk ruinert. Men Løberg tar nok feil hvis han tror at folk som kjempet for et fritt Europa har glemt sine idealer innerst inne.

Kunne vi bare nå frem til dem ville bladet vårt få en masse nye abonnenter og mange flere ville slutte opp om Forbundets arbeide. Kanskje tiden er inne til å danne et eget politisk parti for folk med nasjonale interesser? Jeg tror at de fleste nå begynner å komme over sjokket fra 1945 trass i den evigvarende hetsen i aviser, radio og fjernsyn og trass i den ustanselige forherligelsen av alle slags jøsing «heltegjerninger».

Det begynner vel å gå opp for flere og flere at de som kjempet på østfronten gjorde en innsats som er all ære verd og at det så langt fra var noen forbrytelse å være medlem av NS og å slutte opp om den kamp for Norge Quisling førte, han som var den mest nasjonalsinnede av oss alle.

Så løft hodet påny, for det går mot lysere tider! Bare vi står sammen og er tro mot vår overbevisning. Og la oss sette noe inn på å gjøre Norden til en mektig enhet, sterk nok til å holde seg nøytral i kommende krigerske oppgjør.

Ha.

President Nixon har vært på frierferd i Europa. «First Lady» setter Oberösterreichische Nachrichten, Linz som underskrift til denne tegningen.

Landsforrædere . . .

(Forts. fra side 5)

Nordmenn meldte seg til krigstjeneste i øst og i vest. Det var nøyaktig de samme guttene både her og der. Det var Norges fremtid de alle kjempet for. At de så forskjellig på saker og ting, var bagateller. Det som virkelig tellet, var at de bar «Norge i sine hjerter». Nå, etter krigen, burde det være oss knekkende likegyldig enten disse kom fra øst eller fra vest. — Hvorfor glemte dere som kom fra vest i 1945, de guttene som kom fra øst? Hvorfor tok dere ikke godt vare på dem? Dere hadde sikkert mye å snakke sammen om, bl. a. om hvordan det var å spise kirsebær med de store.

Og myndighetene fortsatte sitt landsforræderi som før. Etter 1945 trakk de hele NS frem for domstolene. Her ble disse dømt som landsforrædere, til død og fengsel og ble ranet, mens folk som en vanlig lynsj-mobb, jublet. — Og landsforræder-stemplet er livsva-
rig. — Menneskejakt i «rettslige» former — **Et svik av landsmenn.** — Et nytt landsforræderi fra 1945 til i dag, som dekket over myndighetenes landsforræderi i 1940.

1945 — Løgnens år. — Den offisielle løgn tror seg til å bestå den dag idag, 1969, som man ser. —

Hvorfor dro de beste av seierherrene hjem til sine arbeidsplasser etter seieren, i stedet for å bli på sine poster, bl. a. for å hindre at de mindreverdige fikk makt? Dette er vel også landsforræderi? — Et ordtak sier: Når seieren er vunnet, bind da hjelmen fastere!

Unnlattelssynd er en ussel synd, som gjerne følges av nye synder. — Hvorfor gikk ikke regjering, Storting og presse fullt og helt inn for generalmobilisering senest 1. september 1939, så uhyre viktig som stormaktene anså norsk område for å være i en europeisk krig? Det hadde da vært bedre å ha norske soldater, enn å ha tyske soldater på vakt her, for å holde oss utenfor krigen — noe Norge offentlig hadde erklært overfor verden og oss. (Nøytralitetserklæringen) For dem som liker å lage regnestykker, hadde det vel også blitt billigere.

Vi må heller ikke glemme at landsforræderne skadet naboene, ved vårt 1940. Danmark måtte tyskerne besette for å komme til Norge. Sverige ble helt omsluttet av tysk kontrollerte områder. Ikke noe å undres over at Sverige

DEN GODE DEMOKRAT TITO er som kjent velansett i Norge og kan alltid påregne god demokratisk presse. Mens oberstene i Hellas, Franco i Spania og slike folk støtes ut i det ytterste demokratiske mørke, er diktatoren Tito av en eller annen grunn akseptert. Det er en temmelig blodig fortid den gode fhv. bandehøvding har — bl. a. lot han sine medkjempende politiske motstandere avlive i 1945 sammen med hundretusner av tyskere. Og det styre han er ansvarlig for fortsetter sine mordgjerninger. Særlig er det eksilkroatene det går ut over. Det har vært en rekke mord og mordforsøk og for kort tid siden kunne man inregistre et nytt. Det var Mirko Curic, en man som samlet mange eksilkroater om seg i sitt hjem, som var ofret denne gang. Utenfor inngangsdøren til huset hans var det stillet opp en pose og da han tok den opp eksploderte den og rev av ham begge hendene, samtidig som hele maven ble revet opp. Han døde noen dager senere. Men: Leve den nydemokratiske Tito!

«BARE EN PAPIRHÆR»

Når man tenker på den tyske innsats i annen verdenskrig er det trist å se hvorledes den tyske hær av idag bedømmes. Den ledene franske ukeavis «l'Express» betegnet Bundeswehr som «uegnet for alvorlig krig og latterlig i manøvrer». Riktignok er den den sterkeste hær i Europa, men i praksis «bare en papirhær». Så der har vi en fin NATO-partner i disse «borgere i uniform». Til gjengjeld later det til at østsonehæren ligger på et høyt militært nivå. Den om-

ser på oss med misstro og forakt.

Det makabre norske skryt av at Norge har alle tiders største landsforræder, og at ingen slår oss når det gjelder å ha stor prosent landsforrædere, bør vi slutte med. Dette er det da ingen grunn til å være så stolte av.

Istedet burde vi takke og prise for at det ikke gikk enda verre. La oss i den 12. time gå inn for å bli ett folk. Dette er tvingende nødvendig.

fatter jo ikke for ingenting preussere og sachsere.

KOLONIALISME

Skjørhodete venstreradikale studenter i Hamburg veltet for en tid siden minnesmerket over den siste tyske guvernør i Tysk Østafrika, von Wissmann foran universitetet med den begrunnelse at den virket provoserende som «symbol på kolonialismen» overfor de svarte. Nå har imidlertid («de provoserte»), det venstreradikale styre i den gamle tyske koloni — som nå heter Tanzania — henvendt seg til byen Hamburg og bedt om å få overlatt statuen av von Wissmann. Man vil stille den opp i hovedstaden Daressalam!

ET SMUKT RESULTAT

De siste par hundre år har menneskene som kjent arbeidet for å gjøre krigen mindre grusom. Man hadde nådd så langt at den i stor utstrekning bare var et oppgjør mellom soldater på begge sider, mens sivilbefolkningen ble spart mest mulig. Det er i første rekke Englands, og dernest Sovjets skyld at alt dette nå er ødelagt igjen. England startet alt i første verdenskrig med å sulte ut den tyske sivilbefolkning og i annen verdenskrig drev en ikke bare med dette, men organiserte også geriljakrigen. Sovjet sluttet helhjertet opp om dette, men var iallfall så hederlig at det åpent sa fra på forhånd at det ikke godkjente Genferkonvensjonen. Resultatet av de to makters virksomhet — som tiljubles slik bl. a. i Norge — er at i første verdenskrig var 95 pst. av krigens ofre soldater og bare 5 pst. sivile. I annen verdenskrig var de tilsvarende tall 52 pst. soldater og 48 pst. sivilister. I Koreakrigen 16 pst. soldater og 84 pst. sivilister. I Vietnam-krigen hittil 8 pst. soldater og 92 pst. sivilister. Retningen er god og farten upåklagelig!

POP-HÆR

Den evige britiske kremersjel har avfødt en flunkende ny demokratisk-kommersiell patent. Under oppbud av den nødvendige PR og reklame, tilbyr den kongelige britiske armé nå en «prøvetid på 5 dager» som soldat. Alminnelig verneplikt er som kjent avskaffet i det

fordums stolte verdensrike. Etter 5 dager kan så den vordende soldat — hvis han liker seg — og hvis reglementet finner nåde for hans «demokratiske» øyne, beslutte seg til å la seg verve og bli proff.

DET RØDE «BRODESKAP»

Det faktum at Tysklands lemlestelse etter den annen verdenskrig for de fleste tyskere står som den største tragedie, later ikke til å affisere de sovjetsonale vassallmyndigheter det ringeste. I tidsskriftet «Folkehæren» tar en østtysk oberst ved navn Dittmar til orde for hat engros. Han skriver at soldatene fra Den nasjonale folkehæren vil «tilintetgjøre uten nåde» enhver angriper av DDR. Særlig er det av betydning at de «hater soldatene fra Bundeswehr ut fra dypet av sine hjerter». Forøvrig heter det at man i østtyske skoler skal gå sterkere inn for «verneoppdragelse» — d. v. s. «fremme kjærligheten til folkehæren og de sosialistisk broderarme, samt gjøre forsvarsverdigheten av DDR mer bevisst og uthule den imperialistiske aggresjonspolitikken». Hva man gjør i Vest-Tyskland? Tja, om noen dager ankommer den første kontingent med indonesiske offiserer for videreutdanning i Bundeswehr. De kommer etter general de Maizières innbydelse og skal lære hvordan man blir gode «borgere i uniform».

ELLERS LESER VI

i vår tyske kollega, Deutsche Wochen-Zeitung, at de bundestyske u-hjelpere i Afrika skal ha hatt visse vanskeligheter med å få de innfødte «in the bush» til å begripe at den meget kjente og populære karnevals-schlageren «Homba, hompa, tattera!» ikke er Tysklands nasjonalsang. Skal vi ta dette som et tegn på at tyskerne er den eneste nasjonen som ikke inkluderer propaganda om egen fortrefelighet i sin u-hjelp. Hvorom allting er, komponisten har iallfall ved denne misforståelsen kassert inn 60 000 D-Mark i lokalt Tono-gebyr.

DISKRIMINERING PR. POST

Da det amerikanske postverket nylig sendte ut et nytt frimerke med en fremstil-

ling av Marias budskapsdag, var det nok fullstendig uvitende om hvilken uhyrlighet det dermed begikk. Den alltid tilstedeværende og for rettferdigheten våkende zionistiske «Amerikanske jødiske kongress» var sporenstreks på krigstiden med en erklæring om frimerkets forfatningsstridighet. Det var et hån mot annerledestroende og støtte dermed an mot den «demokratiske frihet». Så vet vi da det!

MARE NOSTRO . . .

Det sovjetiske regjeringsorgan Izvestija rettferdiggjør de sovjetiske flåtemannøvrene i Middelhavet med å erklære at dette hav som en følge av israelsk aggresjon nå er blitt å betrakte som et av verdens «brennpunkter». Russerne har derfor påtatt seg oppgaven å gjøre Middelhavet om til et «Fredens hav». Et sovjetfredens sådant, naturligvis. Forøvrig vil vi understreke, stikk imot alle avissskriverier, at vi finner det mindre påfallende at russiske marine-enheter befinner seg i Middelhavet enn at amerikanske gjør det.

HYTTE**I KRAGERØ-skjærgården RIMELIG TILLEIE**

i tidsrommet 14.7.—18.8. for 14 dager a 3 uker. Passer mindre familie. Robåt medfølger.

Tlf. 28 38 91

ANNELIESE PAROW**TANNINSETNING**

Trondheim

Gisle Johnsonsgt. 5 - v/Lademoen kirke - Voldsminde

FOLK og LANDKierschowsgt. 5, Oslo 4
Telefon 37 76 96
Boks 3214 — Sagene

Ekspedisjonstid: Tirsdag til fredag fra kl. 10 til kl. 15. Mandag og lørdag holdes kontorene stengt.

Redaktør Melsom kan bare påregnes truffet etter forutgående avtale.

Abonnementspriser:

Kr. 40,— pr. år, kr. 20,— pr. halvår i Skandinavia. Utlandet kr. 25,— pr. halvår. I nøytralt omslag innenlands: Kr. 50,— pr. år, kr. 25,— pr. halvår.

Løssalg kr. 1,50

Bruk postgirorn.: 16 450

Utgever A/S Folk og Land
Viking Boktrykkeri